

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РЕПУБЛИЧКИ ХИДРОМЕТЕОРОЛОШКИ ЗАВОД**

**ИНСТРУКЦИЈА 11/2018
О РАДУ МРЕЖЕ ЛАНСИРНИХ СТАНИЦА**

Београд, април 2018. године

На основу члана 12, тачка 1, подтачка (1) Закона о одбрани од града ("Сл. гласник РС" бр. 54/2015.) доноси се

ИНСТРУКЦИЈА 11/2018

О РАДУ МРЕЖЕ ЛАНСИРНИХ СТАНИЦА

1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Лансирна станица (у даљем тексту ЛС), је основна технолошка организациона целина радарског центра (у даљем тексту: РЦ) која обезбеђује правилно лансирање противградних ракета (у даљем тексту: ПГР), спровођење свих мера безбедности (опште, пиротехничке, противпожарне, безбедности летења и др.), прикупљање информација о метеоролошким појавама, информација о градом захваћеној и оштећеној површини битних за оцену ефикасности рада, као и информација од значаја за општу безбедност живота и рада грађана Републике Србије.

Оперативан рад за мрежу ЛС почиње 15. априла текуће године и по правилу се завршава 15. октобра. Изузетно, рад мреже ЛС може бити продужен посебном наредбом и након 15. октобра на деловима или пак на читавој брањеној територији Републике Србије, у складу са кашњењем фено фазе зрења одређених воћарских пољопривредних култура.

Формирање, односно, расформирање мреже ЛС, старање о њеном правилном и раду, спровођењу прописаних мера безбедности, опремању и снабдевању ЛС, врши надлежни РЦ.

Одређени послови грађевинског одржавања и изградње ЛС могу бити поверени органима локалне самоуправе. Такође, органи локалне самоуправе могу се старати о раду стрелаца у делу финансијско-правне регулативе њиховог статуса, а све у складу са важећим позитивним законским прописима.

2. ЛОЦИРАЊЕ ЛАНСИРНИХ СТАНИЦА

Подручја у којима се из разлога опште безбедности не може непосредно вршити одбрана од града су: градови, урбанизована насеља, енергетски извори, рафинерије, складишта запаљивог и експлозивног материјала, аеродроми, железничке станице, школе, одмаралишта, лечилишта и сл. Уколико се, у циљу хомогенизовања мреже, треба да изградити ЛС, њен простор деловања се редукује одређивањем зоне забране вођењем рачуна о постојању горе наведених објеката у полупречнику од 500 метара од локације ЛС.

Приликом одређивања микролокације ЛС, стручна екипа РЦ дужна је да уради следеће послове:

- На радној станици Планшета, коришћењем географске карте размере 1:200.000, да приближно дефинише локацију нове ЛС, у складу са метеоролошком проценом потребе за ефикасним засејавањем конвективне облачности у простору надлежности.

- Непосредно на терену, коришћењем карте размере 1:25.000 (1: 50000) одређује се сама микролокација и са расположивим ГПС уређајем прецизно се одређује X, Y и Z координата ЛС;
- Сам поступак одређивања зоне забране деловања ЛС спроводи се у два случаја, и то: ако се у близини саме локације налази вертикална препрека која онемогућује безбедно лансирање ПГР при минималној елевацији 45⁰ (далеководи, антенски стубови, силоси); ако се на растојању од 500 метара налазе објекти или осетљива инфраструктура (објекти описани у уводном делу. На свакој локацији морају се уважавати све уочене специфичности. У сарадњи са представницима Месне заједнице или локалним становништвом, посебно се проверавају сва уочена релевантна сазнања, описују се сви потребни подаци за микролокацију ЛС и уносе у **«Картону локације»**).
- У **«Картону локације»** скицирају се све реперне тачке осетљивих зона и објеката у односу на третирану локацију. Распон азимута, крајњих реперних тачака, од мањег ка већем, у односу на саму локацију представља зону забрањену за деловање ЛС (зону забране).
- У граничном подручју, ако то није регулисано посебним споразумом, лоцирање ЛС се, обзиром на декларисане хоризонталне домете противградних ракета, не може вршити на растојању мањем од 10.500 метара за ракете великог домета, односно 7.500 метара за ракете малог домета од граничне линије.
- У **«Картону локације»**, у простору предвиђеном за скицу локације, обавезно се морају учртати сви објекти у видном пољу полупречника 500 метара.
- У простору предвиђеном за **«Напомену»** уносе се тачни подаци везани за зоне забране дејства дефинисаних на основу **«Критеријума за одређивање зоне забране»**, који је саставни део ове Инструкције;
- На полеђини **«Картона локације»** исписују се подаци о присутним лицима приликом лоцирања (власник земљишта, представник Општине или МЗ, и др.);
- Картон локације се архивира у документацији РЦ-а.
- Списак ЛС са координатама, надморским висинама, бројевима и називима доставља се Одсеку за оперативну координацију ООГ.

3. ОБЈЕКТИ ЛАНСИРНЕ СТАНИЦЕ

ЛС је наменски објекат у систему одбране од града изграђен за потребе непосредног ракетног деловања на градоносне облаке.

Сходно важећем типском грађевинском пројекту, ЛС се гради на површини од једног ара и спроводи засејавање на кружној површини у зависности од балистичких карактеристика ПГР које се користе.

ЛС се састоји од објекта за стрелце, објекта за смештај ПГР, две одвојене платформе за лансирне уређаје, громобранске инсталације са стубом (на објектима старије генерације није извођена громобранска инсталација) и жичане заштитне ограде.

- Кућица за смештај и чување ПГР служи наменски и искључиво за правилан и безбедан смештај ПГР, за физичку заштиту ПГР од атмосферских утицаја, крађе и

диверзије. Поред ускладиштених ПГР није дозвољено чување било каквог другог материјала или опреме.

- Кућица за стрелце намењена је смештају стрелаца и остале прописане припадајуће опреме ЛС: опаљачке кутије и кабла, радио-станице, личне ХТЗ опреме за безбедно испаљивање ПГР и заштиту стрелаца од удеса и невремена.
- Платформа за монтажу лансирних уређаја служи за учвршћивање уређаја, димензионисана је да издржи оптерећења на динамички удар и термичка оптерећења ракетних мотора при лансирању.
- Громобранска инсталација је пројектована и изведена у функцији заштите од атмосферских пражњења ПГР и стрелаца, са стубним громобраном и громобранском инсталацијом на објектима, прстенастим хваталкама на крову, одводима и темељним уземљивачем.
- Жичана ограда, којом се ограђује ПГ станица, служи за физичку заштиту од улаза у круг ЛС неовлашћених лица, дивљачи или стоке.
- Према предлогу РЦ по извршеном лоцирању, послове изградње, прелокације, поправке, реконструкције, имовинско-правних послова, као књиговодствено-материјално вођење евиденције и задужења, могу спроводити надлежни органи локалне самоуправе за објекте на својој територији.

4. ОПРЕМА НА ЛС

На свакој ЛС налази се опрема надлежног РЦ, којом се у књизи задужења задужује стрелац:

- лансирни уређај;
- опаљачка кутија са припадајућим каблом;
- комплет ручна радио-станица са батеријом, антеном и јединичним пуњачем;
- батеријска лампа за рад у условима смањене видљивости;
- прва помоћ;
- оперативно-методолошки оптимум од просечно 12 ПГР смештених у оригиналној амбалажи;
- упуство о раду на ЛС, плакат упозорења, дневник гађања, образац за уписивање атмосферских појава;

Ван ове опреме и прибора забрањено је на ЛС складиштити било какву другу опрему.

5. СТРЕЛЦИ НА ЛС

ЛС опслужују 2 пунолетна лица, која су потпуно физички и психички здрава. Здравствено стање се утврђује лекарским прегледом и потврђује лекарским уверењем издатим од стране надлежне здравствене службе пред сваку сезону одбране од града.

Са стрелцем се потписује Уговор о раду након успешно завршене обуке о чему РЦ издаје уверење. Програм обуке сачињава Центар за одбрану од града у Београду.

Један примерак уверења доставља се Одсеку за оперативну координацију ООГ, а један примерак се чува у архиви РЦ најмање 5 година од дана издавања.

Стрелци су дужни да извршавају искључиво наређења надлежног РЦ-а. Свако самостално испаливање ПГР, испаливање у простор зоне забране, санкционише се, а шеф РЦ-а је дужан да по сазнању одмах обавести Одсек за оперативну координацију ООГ.

Ради личне заштите на раду, РХМЗ стрелцима се обезбеђује кишна кабаница и пар гумених чизама које задужује сваки стрелац посебно. У овој опреми стрелци долазе на ЛС када се упућују на дејство, врше испаливање ПГР и након дејства, у овој опреми одлазе са ЛС по наредби РЦ.

По завршетку сезоне шеф РЦ-а сачињава посебан извештај о запажањима у раду са стрелцима ЛС, предлаже побољшања и појединачно оцењује рад сваког појединца. Извештај доставља Одсеку за оперативну координацију ООГ, и Одсеку за развој и подршку система ООГ. Примерак извештаја чува се на РЦ минимално 5 година.

6. ОПШТА, ПРОТИВПОЖАРНА И ПИРОТЕХНИЧКА БЕЗБЕДНОСТ

Објекти и опрема на ЛС морају бити у исправном стању. О исправности и комплетности задужене опреме и објеката старају се стрелци који су дужни да све неисправности пријаве РЦ. У том циљу, стрелци су дужни да врше редован обилазак својих ЛС а да објекте и опрему одржавају у чистом и исправном стању. Када стрелци у току рада запазе неисправности дужни су да о томе одмах обавесте надлежни РЦ, који је у обавези да предузме потребне мере да се неисправности отклоне. У случајевима када степен оштећења угрожава спровођење минимума мера безбедности, надлежни РЦ повлачи опрему са ЛС и писменим путем извештава Одсек за оперативну координацију ООГ о искључењу ЛС из рада.

Минимум безбедности садржан је у следећем:

- да је кућица за смештај ПГР обезбеђена исправним вратима са кључем (катанац) и да не прокишњава;
- да је кућица за стрелце обезбеђена исправним вратима са кључем (катанцем);
- да постоји једна платформа са исправним лансером;
- да се ПГР могу несметано испаливати у дозвољеним азимутима под минималним углом елевације од 45°;
- да је круг ЛС очишћен од корова и другог растиња.

На унутрашњем зиду објекта намењеног за заштиту стрелца, на видном месту мора бити истакнут плакат упозорења, са чијим садржајем се стрелци упознају у току процеса обуке.

Сва запажања у видном пољу са локације ЛС, а која се тичу делокруга рада Сектора за ванредне ситуације, морају се приоритетно проследити РЦ.

ПАЖЊА: У циљу противпожарне безбедности, стрелци су дужни да редовно чисте од лишћа, траве, корова или лако запаљивог материјала круг ЛС и спољни простор од минимум један метар од оgrade.

У кругу и објектима ЛС забрањено је пушење и употреба отвореног пламена.

7. РЕЖИМИ РАДА МРЕЖЕ ЛС

У току сезоне одбране од града кроз редовне прозивке стрелаца, или обавештавања, РЦ-е по правилу проглашава један од могућих пет режима рада мреже ЛС: редовно стање, приправност, строга приправност, упућивање на ЛС и дејство.

7.1 Редовно стање

Проглашава РЦ када на основу прогностичког материјала не постоје услови за појаву конвективне облачности. У таквим условима стрелци се јављају матичном РЦ-у у терминима обавезне прозивке, у циљу провере радио везе и пријема обавештења о прогнозираном стању.

По пријему обавештења стрелци радио станице могу оставити код кућа у режиму пуњења батерија.

7.2 Приправност

Проглашава РЦ када на основу прогностичког материјала постоји могућност појаве конвективне облачности. Током режима рада «приправност» стрелци се морају налазити у непосредној близини ЛС (на максималном растојању које подразумева потребно време стицања на ЛС до времена од 15 минута) на сталном слушању саопштења које даје РЦ.

ПАЖЊА: Стрелци су дужни да током режима рада «приправност» на евентуалну појаву грмљавине о којој их не обавештава РЦ, одмах радиостаницом о томе обавесте РЦ.

7.3 Строга приправност

Проглашава се стрелцима када на основу прогностичког материјала постоји могућност брзих и интензивних развоја градоносних облака, или су ти развоји већ уочени радарским осматрањем ван граница РЦ, и чији је правац премештања у смеру ка територији РЦ.

У овом режиму рада одређују се ванредни термини јављања, а близина стрелаца својој ЛС се скраћује на гранично време стицања до 5 минута и са стално укљученом ручном радио станицом.

7.4 Упућивање на ЛС

Спроводи се када се конвективни, потенцијално градоносни облаци почну да стварају на самој територији РЦ, или се по правцу и смеру премештања очекује њихов долазак у зону дејства ЛС. Упућивање стрелаца на ЛС може се наложити када је облачност удаљена и до 50 км од зоне дејства, ако то изискује брзина премештања непогоде. У овом режиму рада стрелци спроводе следећи поступак:

- Облаче личну заштитну опрему и са ручном радио станицом, пуном батеријом и батеријском лампом одлазе на ЛС;
- По стицању одмах се пријављују РЦ, откључавају објекте, и у дневник уписују време упућивања на ЛС;
- Развлаче контактни кабал од кућице стрелца до лансирног уређаја и прикључују конектор на уређај;
- Врше проверу кретње лансирног уређаја по азимуту и елевацији;
- Без прикључивања кабла врше проверу универзалне опаљачке кутије и врше њено пражњење, у свему према упутству о руковању;
- На захтев радарског центра, уз унапред задату елевацију, врше превентивно пуњење лансирних цеви са ПГР.

7.5 Дејство ЛС

Овај режим рада мреже ЛС представља време од момента командовања прве, до момента испаливања последње командоване ПГР. Време испаливања, врсту, број и елементе за испаливање ПГР одређује искључиво надлежни РЦ путем средстава радио-везе.

ПАЖЊА: Ако се из било ког разлога деси да стрелац добије команду за испаливање ПГР у правцу зоне забране дејства, дужан је да на то упозори РЦ и тражи измену команде.

У време дејства стрелци су дужни да се придржавају Упутства о раду на ЛС, Упутства произвођача ракета и произвођача остале опреме која је у употреби на ЛС. Након испаливања ПГР стрелац је дужан да о томе извести РЦ и чека следећу команду.

ПАЖЊА: У моменту испаливања ПГР оба стрелца се морају налазити у кућици за стрелце.

Након полетања ПГР, уколико постоји могућност визуелног и звучног праћења лета ПГР, стрелци су дужни да било коју неправилност евидентирају у Дневник гађања и о томе извести РЦ.

ПАЖЊА: У случајевима неполетања ракете из лансера, стрелци не напуштају кућицу за стрелце 10 минута, сходно Упутству произвођача ракета и о томе одмах обавештавају РЦ. Неполетела ракета се не вади из лансера ни након 10 минута уколико то радио-везом не одобри надлежни РЦ, а након тога се враћа у оригиналну амбалажу и обележава као неполетела.

ПАЖЊА: Ракете у лансеру не смеју остајати ако бар један од стрелца није присутан.

ПАЖЊА: Ако се у току или након дејства открију места пада неисправне ПГР, стрелци су дужни да изврше обележавање места пада и да радио везом обавесте РЦ који ће предузети мере за њено безбедно уклањање.

ПАЖЊА: ПГР које се из било којих разлога не испале - утросе, а стављене су у лансер, морају се суве вратити у оригиналну амбалажу.

Инструкцију саставио Бабић Зоран, дипл.мет.

Са применом Инструкције 11/2018. сагласни:

**НАЧЕЛНИК ЦЕНТРА
ЗА ОДБРАНУ ОД ГРАДА**

ДИРЕКТОР РХМЗ

Зоран Бабић, дипл.мет.

Проф. др. Југослав Николић, дипл. мет.